

Kielikasvatus

kehitty tasaisesti

Emeritusprofessori Sauli Takala pahoittelee kielikoulutuksen taantumaa. Ilahduttaviakin näkymiä on. Pedagogiikkaa on kehitetty tasaisesti, ja ylioppilastutkintoa uudistetaan hyvään suuntaan.

Kielitieteen emeritusprofessori **Sauli Takala** on seurannut suomalaista kielikasvatusta useiden vuosikymmenten ajan. Hänen tutkimustoimintansa on keskittynyt kielitaidon arvioimiseen, kielipoliikkaan ja opetussuunnitelmiin. Kysyimme hänen näkemyksiään suomalaisen kielikasvatuksen nykytilasta ja tulevaisuudesta.

Sanakirja netissä

Sauli Takala on julkaissut syksyllä 2013 omalla sivustollaan viisikielisen sanakirjan, jota saa vapaasti käyttää ja muokata. Sanakirja on Publications-sivulla osoitteessa www.kiesplang.fi. Samassa osoitteessa on myös lyhyt "Lue minut ensin" -käyttöopas, jota kannattaa vilkaista.

Tarpeeksi sanoja arkisten tekstien ymmärtämiseen

Sanakirjan tarkoituksena on helpottaa sanan löytämistä englanniksi, ranskaksi, saksaksi, suomeksi ja ruotsiksi. Takala kertoo, että hänestä tuntui hyödylliseltä luoda tilaisuus omaksua "oheistuotoksena" useiden kielten sanoja samalla kun tarkistaa yhden kielen sanan merkitystä. Tietenkin sanakirja tarjoaa mahdollisuuden myös sanojen tietoiseen opetteluun.

Sanakirja ei pyri olemaan kattava, vaan se sisältää noin 8000 englannin yleisintä sanaa. Takalan mukaan tämä määrä riittää useimpien arkisten suullisten tai kirjallisten tekstien ymmärtämiseen. Koska sanakirja on tarkoitettu edistämään monikielisyttä, sitä saa käyttää vapaasti ja siihen voi lisätä sanoja ja uusia kieliä. Rivejä ja sarakkeita voi myös poistaa.

Ketchup, senap och majonnäs

Samalla sivulla viisikielisen sanakirjan kanssa on linkki Sauli Takalan laatimaan noin 1900 sanan listaan. Listalla on ruotsinkielisiä sanoja, joiden merkitys on suomenkielisenkin helposti tunnistettavissa. Sanaston avulla voi havainnollistaa oppilaille, kuinka paljon ruotsia he jo osaavat, ja motivoida heitä oppimaan lisää.

Suora linkki sivulle, jolla sanastot on julkaistu: <http://bit.ly/187fZDH>

Taantuma vaivaa kielikoulutusta

Sauli Takalan mielestä kielikoulutus kärsii taantumasta. Hänen mukaansa peruskouluun siirtyminen aloitti kielikoulutuksen nousukauden: "Peruskoulu loi aikaisempaa paremman mahdollisuuden monikielisyyden kehittämiseksi, kun yläasteella oli mahdollisuus valita lisäkieli. Aluksi selvästi yli kolmaosa oli tästä kiinnostunut, mutta nykyään valinnaiskielen opiskeleminen on vähäistä." Sama ilmiö näkyy lukiossakin.

Perusopetuksen uusi tuntijako ja etenkin B1-kielen siirtäminen alakoulussa alkavaksi kieleksi pohdituttaa Takalaa: "Voi miettiä, onko odotettavissa niin positiivisia tuloksia kuin julkisuudessa on esitetty." Aloitusiän alentaminen on sinänsä suositeltavaa. Takala kuitenkin muistuttaa, että kielenopetuksessa määrällä on merkitystä. Vähäinen tuntimäärä vaikuttaa suoraan tuloksiin.

Yo-tutkinnossa ilahduttavaa kehitystä

Ilahduttavaa Takalan mielestä on viime aikoina virinnyt ylioppilastutkinnon aktiivinen kehittäminen: "Viitekehityksen mahdollisuuksia ylioppilaskokeen tulosten raportoinnissa on kokeiltu jo kymmenen vuoden ajan, ja tulokset ovat rohkaisevia. Tämän kokeilutoiminnan ansiosta on mielestäni hankittu riittävä taitotieto, jotta lautakunta voi luotettavasti ilmaista tulokset myös taitotasoina."

Tietokonepohjainen testaaminen avaa monia uusia mahdollisuuksia. Takalan mukaan erityisesti englannin kielitaidon arviointiin on jo nyt tietokoneohjelmia, jotka arvioivat puhe- ja kirjoitussuorituksia yhtä hyvin tai joskus luotettavammin kuin koulutetut arvioijat. Tarvitaan kuitenkin määrätietoista kehittämistoimintaa, jotta sähköiseen tutkintoon liittyvät lupaukset voidaan lunastaa.

Kielikasvatuksen suunta

Takala muistuttaa, että jos puhutaan pedagogiikasta, kielikasvatus on kehittynyt tasaisesti.

ti ja ilman taantumia. Hänen mielestään nyt olisi otollinen tilaisuus pohtia ja tarvittaessa tarkistaa kielikasvatuksen suuntaviivoja.

Sauli Takala korostaa, että kielikasvatuksen peruslähtökohtana tulisi olla monikielisyys. Koulun päättävällä oppilaalla tulisi olla useamman kielen käyttötaitoja. Kaikkia kieliä ei tarvitse osata yhtä hyvin, vaan eri kielissä voi olla erilaisia tavoitteita.

Toinen lähtökohta on, että oppilas on kielen käyttäjä opintojen alusta asti. Tavallisissa kielenkäyttötilanteissa ympäristöltä ja keskustelukumppaneilta saa tarvittaessa niin paljon tukea, että viestinnän voi olettaa yleensä onnistuvan. Jos lapsia ja nuoria kohdellaan ensisijaisesti kielen oppijoina, taidon puutteet saattavat nousta liian korostettuun asemaan. ”Oppilaat ovat kielen oppijoita kehittyäkseen paremmiksi kielen käyttäjiksi”, Takala kuvaa. Tällä lähdökohdalla on seurauksia myös kielitaidon arvioinnille.

Takalan mielestä kaikkien kielten – vieraiden kielten, kotimaisten kielten ja äidinkielen – integrointia tulisi edistää. Hän kannustaa myös käyttämään eri kieliä sisältöjen oppimiseen (esimerkiksi CLIL, kielikylpy). Erityisesti kaksikielisillä paikkakunnilla voisi hänen mukaansa aktiivisesti kokeilla erilaisia kaksikielisten koulujen malleja.

ANNA HALME, anna.halme@sukol.fi

▼ Emeritusprofessori Sauli Takala korostaa, että monikielisuuden tulisi olla kielikasvatuksen peruslähtökohta.

Vähennä näistä verotuksessa

Kieltenopettaja voi vähentää verotuksessa erilaisia ammattiinsa liittyviä tulonhankkimiskuluja. Vähennysoikeus perustuu siihen, että kulut ovat aiheutuneet ammatin harjoittamisesta tai ammatitaidon ylläpitämisestä.

Hyväksyttäviä tulonhankkimiskuluja ovat ammattijärjestöjen jäsenmaksut, myös pedagogisten aineopettajajärjestöjen kuten SUKOLin. Muita tulonhankkimiskuluja ovat ammatitaitoa ylläpitävästä täydennyskoulutuksesta tai ulkomaille suuntautuneista opintomatkoista aiheutuneet kulut.

Vähennyskelpoisia ovat myös kulut, joita on käytetty ammattikirjallisuuden, tietokoneen tai jonkin muun opetustyöhön välttämättömäksi osoitettavan välineen tai opetuksessa tarpeellisten tarvikkeiden hankkimiseen. Näitä voivat olla esimerkiksi CD-soitin, tulostin, videot, oppikirjat, sanakirjat ja ulkomaisten lehtien irtotnumerot.

Muista perustella tarkkaan

Anomuksen tulee olla huolellisesti laadittu niin, että verovelvollisella on esittää kaikki tarpeelliset kuitit ja muut selvitykset. Selitysten on syytä olla perusteellisia, sillä verovirkailija ei välttämättä tunne kieltenopettajan työtä.

Esimerkiksi ennen ulkomaille suuntautuvaa opintomatkaa voi olla hyödyllistä ottaa oman kunnan verotoimistosta selvää siitä, mitä seikkoja verovähennysanomukselta vaaditaan. Verovähennysoikeus edellyttää matkalta tarkkaa erityisohjelmaa. Näyttö työnantajan myönteisestä suhtautumisesta auttaa asiaa. Kannattaa perustella, miksi juuri tämä opintomatka on sinun ammatitaitosi säilymisen kannalta välttämätön, mitä ammatitaitoasi ylläpitävää tietoa sait matkasi aikana ja miten hyödynnät matkalla hankkimaasi tietoa tai aineistoa opetuksesi.

Pyydä lisäperusteluksi puoltokirje, jonka saat SUKOLin toimistosta Leena Vesalta, p. 0404873682 (ti-to), leena.vesa@sukol.fi. Verotuskohtelu vaihtelee suuresti verotuskunnan mukaan. Kieltenopettaja joutuu usein valittamaan, ennen kuin verovähennys hyväksytään. Myös valitukseen voit pyytää liitteeksi puoltokirjeen.